

Javorniški Mesečnik

Interno glasilo Astronomskega društva Javornik
www: <http://www.adj.si>, email: info@adj.si

Številka 68, Letnik VI, September 2005
ISSN 1581-1379

Pozdravljeni!

Ker bo Mesečnik od sedaj izhajal sredi meseca, bomo pričeli objavljati napovedi nebesnih dogodkov za en mesec vnaprej, tokrat pa izjemoma za tekoči in za naslednji mesec.

Aram, aram.karalic@gmail.com

★ **Uran** je v prvih dneh septembra viden vso noč, konec meseca pa zahaja okoli pol petih. Nahaja se v ozvezdju Vodnarja.

Začetek jeseni 23.9. ob 0:23.

Urška, urska_pajer@yahoo.com

Društveni postni seznam adj@adj.si

Za člane društva smo pripravili mailing listo, (poštni seznam). Lista je zaprtega tipa, to pomeni da sporočila lahko pošiljajo in berejo le člani društva ADJ. Na tej listi se bomo pogovarjali o društvenih zadevah, napovedovali opazovanja in obiske observatorija, poročali o naših opazovanjih, meritvah, razpravljali o rezultatih, poročali o problemih, o novih teleskopih in podobno. Seveda tudi za nas velja splošen bonton o lepem vedenju na spletu. Člane, za katere imamo elektronske naslove bomo avtomatično prijaviili, ostali, ki se zalite prijaviti, pošljite mail Bojanu, ki je administrator seznama.

Bojan, bojan.dintinjana@uni-lj.si

Planeti v septembru 2005

(Efemeride si lahko ogledate tudi v reviji Življenje in tehnika.)

datum	Sonce		Luna	
	vzhod	zahod	vzhod	zahod
1. 9.	6:23	19:40	3:31	19:08
5. 9.	6:28	19:33	7:57	20:16
10. 9.	6:34	18:23	13:52	22:09
15. 9.	6:40	19:13	18:21	2:37
20. 9.	6:46	19:04	20:05	9:34
25. 9.	6:53	18:54	23:11	15:26
30. 9.	6:59	18:44	3:33	17:52

- ★ **Merkur** je viden v začetku meseca zjutraj, ko v ozvezdju Leva vzhaja dobro uro pred Soncem.
- ★ **Venera** je septembra Večernica. Sprva zahaja okoli devetih, konec meseca pa zaide že kmalu po osmi uri. Sredi meseca se iz ozvezdja Device preseli v ozvezdje Tehtnice.
- ★ **Mars** v začetku meseca vzhaja okoli desetih, nato pa vedno bolj zgodaj; konec meseca vzide okrog pol devetih in je v ozvezdju Ovna lepo viden celo noč.
- ★ **Jupiter** je viden zvečer. Sprva zahaja okoli devetih, nato pa vse bolj zgodaj in konec meseca v ozvezdju Device zaide že slabo uro za Soncem.
- ★ **Saturn** je na nebu zjutraj; najprej vzhaja okoli pol štirih, nato pa vedno bolj zgodaj in konec meseca vzide okoli dveh. Giblje se v ozvezdju Raka.

Planeti v oktobru 2005

(Efemeride si lahko ogledate tudi v reviji Življenje in tehnika.)

datum	Sonce		Luna	
	vzhod	zahod	vzhod	zahod
1. 10.	7:00	18:42	4:40	18:08
5. 10.	7:05	18:35	9:12	19:14
10. 10.	7:12	18:25	15:03	22:57
15. 10.	7:18	18:16	17:28	4:26
20. 10.	7:25	18:07	19:27	11:02
25. 10.	7:32	17:59	—	15:15
30. 10.	6:39	16:52	3:39	15:45

Planeti*

- ★ **Merkur** je viden konec meseca zvečer, ko v ozvezdju Tehtnice zahaja slabo uro za Soncem.
- ★ **Venera** je oktobra Večernica in zahaja kmalu po osmi uri. V začetku meseca se iz ozvezdja Tehtnice preseli v ozvezdje Škorpiona.
- ★ **Mars** sprva vzhaja malo pred deveto zvečer, nato pa vse bolj zgodaj; konec meseca vzide ob pol sedmin in je v ozvezdju Ovna lepo viden vso noč.
- ★ **Jupiter** oktobra ni viden.
- ★ **Saturn** je viden v drugem delu noči. Sprva vzhaja okrog dveh zjutraj, nato pa vse bolj zgodaj; konec meseca vzide okrog polnoči. Nahaja se v ozvezdju Raka.
- ★ **Uran** je sprva viden pretežen del noči, saj zahaja okoli pol petih zjutraj, nato pa zahaja vse bolj zgodaj in konec meseca zaide že ob pol treh. Giblje se v ozvezdju Vodnarja.

3. oktobra lahko opazujemo delni kolobarjasti Sončev mrk, ki se začne ob 9:57 in konča ob 12:38.

30.10. prestavimo uro za eno uro nazaj.

*Premik ure pri podatkih o planetih ni upoštevan.

Urška, urska_pajer@yahoo.com

Meteorji v septembru in oktobru

δ-Aurigidi – DAU

δ-Aurigidi so rahlo počasnejši kot α-Aurigidi, pri njih lahko vidimo tudi več šibkih meteorjev. Aktivni so od 5.9. do

V A B I L O

Vabimo vas na mesečni sestanek, ki bo v torek 20. 09. 2005 ob 18^h v predavalnici F4 Fakultete za matematiko in fiziko, Jadranska 19, v Ljubljani. Glavni del sestanka bo predavanje:

Fizikalna kozmologija

dr. Anže Slosar

Kozmologija je veda, ki poskuša s pomočjo fizikalnih zakonitosti opisati delovanje vesolja kot celote. Po kratkem pregledu zgodovine bom prešel na standardni kozmološki model, ki se je izoblikoval konec 90 let. Takrat je tehnologija opazovanja dosegla raven, ko je bilo prvič mogoče nedvoumno ločevati med različnimi fizikalnimi modeli vesolja. Na preprost način bom opisal različne meritve vesolja, ki jih dobimo iz prasevanja, strukture na velikih skalah, supernov, gravitacijskega lečenja, itd. Trenutni model je po eni strani izredno preprost, saj je mogoče s peščico parametrov (okoli 10) opisati zelo različne rezultate iz zelo različnih obdobij razvoja vesolja in pridobljenih na zelo različne načine. Po drugi strani pa se soočamo z neprijetnim dejstvom, da 95% energijske gostote vesolja še ne znamo neposredno zaznati.

Vabljeni!

Bernard, bernard.zenko@ijs.si

10.10. z vrhuncem 9.9. (četrtek/petek) z ZHR 5. Njihov radiant se nahaja na $\alpha = 60^\circ$ in $\delta = +47^\circ$. Prav tako kot α -Aurigidov jih Luna ne bo motila.

Piscidi – SPI

Njihov radiant se nahaja zelo blizu točke marčevskega enakonočja na $\alpha = 5^\circ$ in $\delta = -1^\circ$. Piscidi so dokaj počasni meteorji in so aktivni od 1.9. do 30.9., z vrhuncem 19.9. (nedelja/ponedeljek), ki pa mogoče ni edini. Ob maksimumu se ZHR dvigne na 3. Polna Luna 19.9. bo zelo motila opazovanja njihovega vrhunca.

Drakonidi – GIA

Drakonidi so aktivni od 6. do 10.10., z verjetnim vrhuncem 8.10. (petek/sobota) ob 8^h 15^m ali 16^h UT. Njihov ZHR je periodičen, tako da lahko vidimo od zelo majhnega števila meteorjev do ZHR 700. Veliko meteorjev so opazovali izključno v letih, ko je šel matični komet skozi prisončje. V juliju 2005 bo njihov matični komet (21P/Giacobini-Zinner) šel skozi prisončje, tako da lahko pričakujemo večje število Drakonidov. Njihov radiant se nahaja na $\alpha = 262^\circ$ in $\delta = +54^\circ$. Letos jih Luna ne bo motila preveč, saj je 10.10. v prvem krajcu. Drakonidi so izredno počasni meteorji.

η -Geminidi – EGE

η -Geminidi so aktivni od 14. do 27.10. z vrhuncem 18.10. (ponedeljek/torek), ko ZHR doseže 2. Njihov radiant se nahaja na $\alpha = 102^\circ$ in $\delta = +27^\circ$, dovolj visoko za kvalitetna opazovanja se povzpne po lokalni polnoči. Ti meteorji so zelo hitri. Ker je Luna 17.10. polna, jih bo težko opazovati.

Orionidi – ORI

Ker se radiant Orionidov nahaja zelo blizu η -Geminidov na $\alpha = 95^\circ$ in $\delta = +16^\circ$, moramo pri opazovanjih zelo paziti,

da jih ne zamenjamo. Prav tako kot η -Geminidi so Orionidi zelo hitri. Aktivni so od 2.10. do 7.11., z vrhuncem 21.10. (četrtek/petek) z ZHR 20. Znani so po tem, da lahko vidimo več vrhuncev, občasno pa se njihova večja aktivnost vleče kar nekaj dni. V letih 1993 in 1998 so opazovali dodaten maksimum, enako številčen kot glavni, v nočeh 17. in 18.10.. Prav tako kot radiant η -Geminidov se njihov radiant povzpne dovolj visoko za kvalitetna opazovanja po lokalni polnoči.

Tauridi – STA in NTA

Južni Tauridi (STA) so aktivni od 1.10. do 25.11., z vrhuncem 5.11. (petek/sobota) z ZHR 5. Njihov radiant se nahaja na $\alpha = 52^\circ$ in $\delta = +13^\circ$.

Severni Tauridi (NTA) so aktivni od 1.10. do 25.11., z vrhuncem 12.11. (petek/sobota) z ZHR 5. So za spoznanje hitrejši od južnih Tauridov, oboji pa so počasni. Njihov radiant se nahaja na $\alpha = 58^\circ$ in $\delta = +22^\circ$.

Ker radianta Tauridov ležita zelo blizu skupaj, jih je priporočljivo vrisovati v Brno karte, da jih lahko ločimo glede na roj. Če jih ne vrisujemo oboje označimo samo kot TAU, kot Tauride. Luna bo 2.11. v mlaju. Asher nam napoveduje splošno večje število Tauridov v obdobju Oktober-November v letu 2005. Pričakujemo lahko več svetlih meteorjev.

Mihaela, mtriglav@yahoo.com

Javorniški Mesečnik izdaja Astronomsko društvo Javornik, Ljubljana / ISSN 1581-1379 / urednik Aram Karalič / izhaja v prvi polovici meseca / prejema jo brezplačno vsi člani Astronomskega društva Javornik / prispevke pošljite na naslov jam@adj.si / **ROK ZA ODDAJO PRISPEVKOV JE 7. DAN V MESECU** / prispevkov ne lektoriramo / stavljen v L^AT_EX_u